

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 10.7.2007
COM(2007) 396 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK
ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK**

**a dioxinokra, a furánokra és a poliklórozott bifenilekre vonatkozó közösségi stratégia
(COM(2001) 593) végrehajtásáról – második jelentés az elért eredményekről**

{SEC(2007) 955}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK

a dioxinokra, a furánokra és a poliklórozott bifenilekre vonatkozó közösségi stratégia (COM(2001) 593) végrehajtásáról – második jelentés az elért eredményekről

Háttér

A dioxinok, a furánok és a poliklórozott bifenilek (PCDD, PCDF és PCB-k) olyan, a környezetben tartósan megmaradó mérgező vegyi anyagok, amelyek az élelmiszerláncban biológiailag felhalmozódnak, és káros hatásai miatt veszélyt jelenthetnek az emberi egészségre és a környezetre. Károsíthatják az immunrendszert, az idegrendszert, a belső elválasztású mirigyek működését és a reprodukív funkciókat, és gyaníthatóan rákot is okoznak. Hatásaikra a magzat és az újszülöttek a legérzékenyebbek. A közvélemény, a politikusok és a tudomány képviselői komolyan aggódnak azok miatt a nem kívánatos hatások miatt, amelyeket a dioxinok, a furánok és a PCB-k hosszú távon akár a legcsekélyebb mennyiségben előfordulva az emberi egészségre és a környezetre gyakorolhatnak.

Az elmúlt két évtizedben – elsősorban az ipari kibocsátók, például a hulladékégetők ellenőrzés alatt tartásával – sikerült mérsékelni a környezetben és az emberekben jelen lévő dioxinok, furánok és PCB-k mennyiségét. Mivel azonban a szóban forgó anyagok nehezen bomlanak le, továbbra is erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy az emberi tevékenységből fakadóan minél kevesebb jusson belőlük a környezetbe, végső soron pedig azért, hogy folyamatosan csökkenjen, illetve a lehetőségekhez mérten teljes mértékben megszűnjék jelenlétük. Ezzel párhuzamosan arra is törekedni kell, hogy – az emberek terhelésének mérséklése érdekében – tovább csökkenjen mennyiségük az élelmiszerekben és a takarmányokban.

Az emberekbe jutó mennyiség csökkentése érdekében, mivel az emberek kitettségének legfontosabb forrása az elfogyasztott élelmiszer, mérsékelni kell a kérdéses anyagok élelmiszerláncba kerülő mennyiségét. Az élelmiszerlánc szennyeződését környezeti szennyeződés okozza. A levegőbe kibocsátott dioxinok például úgy jutnak az élelmiszerláncba, hogy előbb lerakódnak a növények felszínén és a vízben, majd táplálkozás útján az állatokba és a halakba kerülnek, ahol felhalmozódnak. A dioxinok, a furánok és a PCB-k jelenlétének csökkentését célzó intézkedéseknek tehát a környezetre, illetőleg az élelmiszerekre és a takarmányokra egyaránt irányulniuk kell.

2001. október 24-én a Bizottság elfogadott egy, a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak címzett közleményt a dioxinokra, a furánokra és a PCB-kre irányuló közösségi stratégia létrehozásáról¹ („dioxinstratégia”). A stratégia két részből áll: az egyik rész *a környezetben*, a másik *az élelmiszerekben és a takarmányokban* jelen lévő dioxinok, furánok és PCB-k mennyiségének mérséklésére irányuló intézkedéseket tartalmaz.

¹ COM(2001) 593 végleges.

2001. december 12-én a Környezetvédelmi Tanács következtetéseket fogadott el a bizottsági közleménnyel kapcsolatban, amelyekben támogatásáról biztosította a Bizottság dioxinstratégiáját, és felkérte a Bizottságot, hogy 2003 végén, majd azt követően háromévente jelentésben számoljon be az elért eredményekről. A 2002–2003. időszakra vonatkozó első jelentését a Bizottság 2004. április 13-án fogadta el.²

Ez a közlemény a második ilyen jelentés, amely a 2004-től 2006-ig terjedő időszakban a Bizottság által egyrészt a környezet, másrészt az élelmiszerek és a takarmányok vonatkozásában tett erőfeszítéseket foglalja össze. A jelentés melléklete részletesebben és műszaki szempontból szabatosabban ismerteti a különböző területeken lezajlott folyamatokat (SEC(2007) 955).

A környezettel kapcsolatos tevékenység

A dioxinokkal, a furánokkal és a PCB-kkel a környezetvédelmi politika több különböző területe is foglalkozik. A tárgyidőszak szempontjából különösen fontos annak a két nemzetközi egyezménynek a végrehajtása, amelyek a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokkal („POP-ok”) foglalkoznak.

A többi POP-hoz hasonlóan a dioxinok, a furánok és a PCB-k terjedését sem állítják meg az országhatárok, ezért az egész világon fenyegetést jelentenek a környezetre és az emberi egészségre. Ezt a világméretű aggodalmat tükrözi az ENSZ környezetvédelmi programja keretében a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról elfogadott stockholmi egyezmény, amelynek a Közösség 2005 februárjában vált részes felévé, illetőleg a nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő levegőszennyezésről szóló ENSZ EGB-egyezményhez fűzött, a POP-okra vonatkozó 1998. évi jegyzőkönyv.

A két említett nemzetközi szerződésből fakadó kötelezettségeinek az EU a 2004-ben elfogadott, a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK rendelettel³ tett eleget. Ennek a rendeletnek az elfogadása jelentős előrelépés a dioxinok, a furánok és a PCB-k mennyiségének mérséklése terén. A rendelet értelmében a tagállamok kötelesek nemzeti szinten leltárt vezetni a dioxin-, a furán- és a PCB-kibocsátásokról, és azonosítani az ellenük való védekezést célzó intézkedéseket. A rendelet alkalmazásában a tagállamok nemzeti intézkedési terveket fogadtak el, illetve fognak a közeljövőben elfogadni. A POP-rendelet révén tehát jobb információk fognak majd rendelkezésre állni az egyes tagállamokban kibocsátott dioxinokról, furánokról és PCB-kről, és a tagállamok a kibocsátáscsökkentés érdekében nemzeti intézkedéseket fognak kidolgozni.

A Bizottság emellett közösségi intézkedési tervet⁴ is készített, amelyben EU-szinten meghozandó intézkedéseket tűzött ki. A terv elkészítéséhez elsőként elemezni kellett, mely kérdések igényelnek elsőbbséget, hogy ennek alapján meg lehessen határozni a szándékolatlanul a környezetbe jutó POP-okkal (ezen belül dioxinokkal, furánokkal és PCB-kkel) kapcsolatos intézkedéseket. Az intézkedési terv kimondja különösen, hogy az ipari szennyezőanyag-források kérdését továbbra is a hatályos keretszabályozás, így egyebek

² COM(2004) 240 végleges.

³ Az Európai Parlament és a Tanács 850/2004/EK rendelete (2004. április 29.) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról és a 79/117/EGK irányelv módosításáról, HL L 158., 2004.4.30.

⁴ SEC(2007) 341.

mellett az IPPC-irányelv⁵ és a hulladékégetési irányelv⁶ alapján kell kezelni. Egyre fontosabbá válik ugyanakkor a például a fával és a szénrel fűtött háztartásokból származó lakossági kibocsátás, ezért a Bizottság a jövőben az érdekeltek és a tagállamok közötti tapasztalat- és információcsere ösztönzésével erre a kérdésre is figyelmet fog fordítani.

Ezen általános eredmények mellett a 2004-től 2006-ig terjedő időszakban a dioxinstratégiában a környezettel kapcsolatban megjelölt teendők terén több konkrét eredmény is született:

Az *ipari kibocsátás* területén folytatódott a környezetszennyezés megelőzését és csökkentését szolgáló úgynevezett elérhető legjobb technológiákkal (BAT) kapcsolatos munka, és 2006 végére a harminckét BAT-referenciadokumentum (BREF) közül az utolsó hat is elkészült. Az új fejlemények figyelembevétele érdekében máris megkezdődött néhány korábban elfogadott BREF átdolgozása például a cement- és mészipar, a cellulóz- és papíripar, valamint a vas- és acélipar területén.

2006 szeptemberében a Bizottság tematikus stratégiát fogadott el a *talaj* védelméről. Ez a dokumentum javasolja egy olyan keretirányelv kidolgozását, amely kötelezné a tagállamokat a talajszennyezés megelőzésére, valamint a szennyezett területek leltárba vételére és helyreállítására. A *hulladékok* tekintetében a POP-rendelet úgy rendelkezik, hogy a bennük lévő POP-tartalmat le kell bontani vagy visszafordíthatatlan módon más anyagokká kell átalakítani. Az általános szabálytól egyes esetekben el szabad térni, és 2006-ban és 2007-ben két rendelet⁷ is állapított meg a dioxinokra, a furánokra és a PCB-kre vonatkozóan ezen eltérésekkel összefüggésben alkalmazandó határértékeket.

Az ipari kibocsátási *adatokhoz való nyilvános hozzáférés* terén 2006 januárjában a jogalkotó új, nyilvánosan hozzáférhető európai szennyezőanyag-nyilvántartást (E-PRTR) fogadott el.⁸ A korábbi nyilvántartással (EPER) szemben az új szabályozás alacsonyabb küszöbértéket állapít meg a dioxinok és a furánok bejelentésére vonatkozóan, és kiterjeszti a jelentéstételt a PCB-kre is.

2002 és 2005 között két nagyobb felmérésre került sor, amelyek átfogó képet próbáltak adni a dioxinok, a furánok és a PCB-k helyzetéről a tíz nemrégiben csatlakozott EU-tagállam tekintetében. A felmérések eredményeivel 2005 februárjában Brüsszelben munkaértekezlet foglalkozott, ahol a résztvevők a hatályos jogszabályok végrehajtását és a kis lakossági szennyezésforrásokra fordított figyelem növelését jelölték meg a jövőbeni munka elsőségi területeiként.⁹

⁵ A Tanács 96/61/EK irányelve (1996. szeptember 24.) a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről, HL L 257., 1996.10.10., 26. o.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/76/EK irányelve (2000. december 4.) a hulladékok égetéséről, HL L 332., 2000.12.28., 91. o.

⁷ A Tanács 1195/2006/EK rendelete (2006. július 18.) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet IV. mellékletének módosításáról, HL L 217., 2006.8.8., 1. o.; a Tanács 172/2007/EK rendelete (2007. február 16.) a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló 850/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet V. mellékletének módosításáról, HL L 55., 2007.2.23., 1. o.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 166/2006/EK rendelete (2006. január 18.) az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás létrehozásáról, HL L 33., 2006.2.4., 1. o.

⁹ A felmérésekről készített jelentések és a munkaértekezlet dokumentumai a http://ec.europa.eu/environment/dioxin/index.htm#enlarged_eu internetcímen olvashatók.

Az élelmiszerekkel és a takarmányokkal kapcsolatos tevékenység

A dioxinstratégia bemutatja azt az integrált szemléletmódot, amelyet az élelmiszerekre és a takarmányokra vonatkozó jogszabályoknak követniük kell annak érdekében, hogy a dioxinok, a furánok és a PCB-k jelenléte a teljes élelmiszerláncban csökkenjen. Ennek az integrált szemléletmódnak három pillére van:

- (1) olyan szigorú, de teljesíthető határértékeket kell meghatározni az élelmiszerek és a takarmányok szennyezőanyag-tartalmára vonatkozóan, amelyek figyelembe veszik a dioxinok környezeti jelenlétének mérséklésében elért eredményeket;
- (2) olyan beavatkozási szinteket kell meghatározni, amelyek különböző fellépéseket váltanak ki azokban az esetekben, ha az élelmiszerekben és a takarmányokban a kérdéses anyagok mennyisége egyértelműen a háttérszint fölé emelkedik, és ezekhez a szintekhez korai figyelmeztető funkciót kell hozzárendelni;
- (3) olyan célértékeket kell meghatározni, amelyeket idővel elérve az európai népesség többségének szennyezőanyag-terhelése az Élelmiszerügyi Tudományos Bizottság által ajánlott szint alá kerül.

A tárgyidőszak folyamán az élelmiszerekben és a takarmányokban lévő szennyező anyagok *maximális mennyiségére* vonatkozó jogszabályi előírások úgy módosultak, hogy ma már a dioxinjellegű PCB-kre is kiterjednek, ugyanis a dioxinok, a furánok és a dioxinjellegű PCB-k együttes mennyiségére határoznak meg határértéket.¹⁰ A zökkenőmentes áttérés érdekében a dioxinok, a furánok és a dioxinjellegű PCB-k együttes mennyiségére vonatkozó javasolt új határértékek mellett egy ideig ideiglenesen még hatályban maradnak a dioxinokra és a furánokra külön-külön alkalmazandó határértékek is.

Mivel a dioxinok és a dioxinjellegű PCB-k különböző forrásokból származnak, a dioxinokra és a furánokra 2002-ben előírt *beavatkozási szintek* változatlanok maradtak, és 2006-ban – a dioxinok, a furánok és a dioxinjellegű PCB-k együttes mennyiségére vonatkozó határértékek megállapításával egyidőben – a jogalkotó külön beavatkozási szinteket határozott meg a dioxinjellegű PCB-kre.¹¹

Egyrészt a dioxinjellegű PCB-kre vonatkozó határértékek bevezetése miatt, másrészt az összegyűlt tapasztalatok figyelembevétele érdekében megtörtént az élelmiszerekre és az

¹⁰ A takarmányok tekintetében a Bizottság 2006/13/EK irányelve (2006. február 3.) a takarmányban előforduló nemkívánatos anyagokról szóló 2002/32/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. és II. mellékletének a dioxinok és dioxinjellegű PCB-k tekintetében történő módosításáról, HL L 32., 2006.2.4., 44. o.; az élelmiszerek tekintetében a Bizottság 199/2006/EK rendelete (2006. február 3.) az élelmiszerekben előforduló egyes szennyező anyagok legmagasabb értékének meghatározásáról szóló 466/2001/EK rendeletnek a dioxinok és a dioxinjellegű PCB-k tekintetében történő módosításáról, HL L 32., 2006.2.4., 34. o. Ez utóbbit azóta felváltotta az élelmiszerekben előforduló egyes szennyező anyagok felső határértékeinek meghatározásáról szóló, 2006. december 19-i 1881/2006/EK bizottsági rendelet (HL L 364., 2006.12.20., 5. o.).

¹¹ A Bizottság 2006/88/EK ajánlása (2006. február 6.) a takarmányokban és élelmiszerekben jelen lévő dioxinok, furánok és PCB-k csökkentéséről, HL L 42., 2006.2.14., 26. o.

alkalmazott vizsgálati módszerekre és nyomon követési eljárásokra vonatkozó jogszabályok átvilágítása és korszerűsítése.¹²

Ami a nem dioxinjellegű PCB-ket illeti, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság értékelte az élelmiszerekben és a takarmányokban lévő nem dioxinjellegű PCB-k köz- és állat-egészségügyi kockázatait.¹³ A kockázatelemzés eredményei alapján jelenleg folynak az egyeztetések az élelmiszerekben és a takarmányokban található nem dioxinjellegű PCB-kre vonatkozó határértékek bevezetésének lehetőségéről.

Kutatás

A dioxinokkal, a furánokkal és a PCB-kkel, valamint más anyagokkal kapcsolatos ismereteink egyes hiányosságainak pótlása érdekében a hatodik kutatási keretprogramon belül több kutatási projekt is foglalkozott a kérdéses anyagok egészségügyi és környezeti hatásaival, valamint az élelmiszerlánc szennyeződésével. A szóban forgó anyagokkal összefüggésben, a talajra, a vizekre, a légrétegre és a kibocsátásokra vonatkozóan a Közös Kutatóközpont is végzett kutatási tevékenységet.

¹² HL L 364., 2006.12.20., 32. o. A rendelet az élelmiszerek dioxintartalmának hatósági ellenőrzésére és a dioxinszerű PCB-k meghatározására szolgáló mintavételi és vizsgálati módszerek megállapításáról szóló, 2002. július 26-i 2002/69/EK irányelv (HL L 209., 2002.8.6., 5. o.) helyébe lépett.

¹³ www.efsa.europa.eu/etc/medialib/efsa/science/contam/contam_opinions/1229.Par.0003.File.dat/contam_op_ej284_ndl-pcb_en1.pdf